

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради PhD 12838
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Микола Кушнір, 1973 року народження, громадянин України, освіта вища: у 1995 році закінчив Чернівецький державний університет імені Юрія Федьковича за спеціальністю «історія». Працює асистентом кафедри історії України в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, м. Чернівці, виконав акредитовану освітньо-наукову програму 38595 «Історія та археологія».

Разова спеціалізована вчена рада PhD 12838, утворена наказом ректора Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, м. Чернівці від 03 квітня 2026 року № 134, у складі:

Голова разової

спеціалізованої вченої

ради -

Ігор Піддубний, доктор історичних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;

Рецензент -

Олександр Безаров, доктор історичних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;

Офіційні опоненти -

Віктор Доценко, доктор історичних наук, професор, професор кафедри всесвітньої історії та археології Українського державного університету імені Михайла Драгоманова;

Іван Монолатій, доктор політичних наук, професор,

завідувач кафедри політичних наук Карпатського національного університету імені Василя Стефаника;
Ілля Луковенко, кандидат історичних наук, доцент кафедри гуманітарних наук Національної музичної академії України.

на засіданні 18 червня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» Миколі Кушніру на підставі публічного захисту дисертації «Єврейські товариства в контексті етнонаціональних процесів на Буковині в другій половині XIX – на початку XX століття» за спеціальністю 032 «Історія та археологія».

Дисертацію виконано в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України, м. Чернівці.

Науковий керівник - Тамара Марусик, докторка історичних наук, професорка, професорка кафедри міжнародних відносин та суспільних комунікацій Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, що відповідає пунктам 6 та 7 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами)».

Здобувач має 15 наукових публікацій за темою дисертації, з них: 3 статті – у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України; 3 наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації; 9 наукових праць, які додатково відображають наукові результати дисертації:

1. Кушнір М.П. Виникнення перших єврейських товариств та зародження єврейського товариського руху на Буковині в 50–70-х роках XIX ст. *Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича:*

Історія. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2024. № 1 (59). С. 6–14.

2. Кушнір М.П. Виникнення та діяльність першого єврейського політичного товариства на Буковині на початку XX ст. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*. Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2024. Т.50. С.153–166.

3. Кушнір М.П. Участь єврейських студентських товариств Чернівецького університету у відстоюванні національних прав євреїв Буковини на початку XX ст. *Вісник гуманітарних наук* (електронне видання). 2025. №10.

URL: <https://h-visnyk.com.ua/index.php/home/article/view/173/170> (дата звернення: 09.12.2025).

У дискусії взяли участь члени ради і деякі з них висловили зауваження:

Офіційний опонент Іван Монолатій, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук Карпатського національного університету імені Василя Стефаника. Висловлені такі зауваження:

У представлений до захисту роботі варто було б уточнити періодизацію розвитку історіографії, пояснити причини обмеженості досліджень у міжвоєнний період, а також нерівномірності розвитку відповідного наукового знання в різних країнах і середовищах. Крім того, необхідно більш ретельно і акуратно підходити до класифікації джерел.

У підрозділі 1.3 «Теоретико-методологічні засади дослідження», на нашу думку, забракло чіткої структурної дисципліни, а саме зв'язку між поняттями, гіпотезами та методами, а також рефлексії щодо меж застосованого підходу.

У дисертаційному дослідженні простежується недостатня концептуальна чіткість категоріального апарату, зокрема відсутність у роботі здобувача чітких дефініцій, зокрема «товариський рух», «націогенез», «соціальна система», «етнічна спільнота».

Не до кінця переконливою виглядає авторська інтерпретація співвідношення між єврейською релігійною традицією і модерними національними ідеями, зокрема сіонізмом та діаспорним націоналізмом.

Аналізуючи політичні орієнтири євреїв, здобувач не зумів навести переконливі аргументи на користь тези про те, що створення у 1897 р. «Товариства християнських німців Буковини» спричинило радикалізацію політичних настроїв євреїв краю. Більше того, у дослідженні бракує конкретних фактологічних даних, які б засвідчили ступінь ефективності політичних структур, створених єврейськими організаціями з точки зору їх впливу як на законодавчу базу, так і на широку громадську думку.

Офіційний опонент Віктор Доценко, доктор історичних наук, професор, професор кафедри всесвітньої історії та археології Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Висловлені такі зауваження:

В підрозділі 1.1. «Стан наукової розробки проблеми» для більшої переконливості щодо незадовільного стану дослідження обраної проблеми здобувачу варто було більш глибоко проаналізувати згадані ним публікації, а також вказати, які саме положення й тези та яких авторів були особливо важливими (цінними) для дисертації.

Для підвищення ступеня об'єктивності та науковості висновків в історіографічний аналіз було б доцільним включити праці з єврейської проблематики науковців з різних регіонів Східної Європи, зокрема Галичини, польських провінцій Держави Габсбургів, а, можливо, й російської імперії.

У підрозділі 1.2. «Аналіз джерельної бази» автору бажано було більш детально зупинитися на тому, в чому полягає цінність використаних джерел для дисертаційного дослідження, а також дати більш розлогий опис документів з єврейської проблематики, що зберігаються у фондах Державного архіву Австрійської республіки.

Дисертаційна робота значно виграла б, якби здобувач для кращого розуміння організаційних особливостей єврейських об'єднань порівняв їх структуру із організаційною структурою одного чи кількох багатонаціональних товариств, які діяли у досліджуваній період на території краю, дав коротке пояснення методології даних, поданих у статистичних таблицях на с. 111, 115,

120, а також включив до аналізу практичної діяльності єврейських об'єднань такі структури, як «Поалей Ціон» та «Бунд».

Офіційний опонент Ілля Луковенко, кандидат історичних наук, доцент кафедри гуманітарних наук Національної музичної академії України. Висловлені такі зауваження:

В підрозділі 1.1 «Стан наукової розробки проблеми» автору варто було дати більш ґрунтовний аналіз внеску дослідників історії буковинського єврейства та пояснити важливість конкретних праць для представленого дисертаційного дослідження.

На наш погляд, не зовсім коректною є назва підрозділу 2.1. «Еволюція політико-правового статусу євреїв Буковини в 50–90-х роках ХІХ ст.» адже у тексті зустрічаємо посилання на нормативні акти, що виходять за хронологічні межі, зазначені у назві підрозділу.

Не достатнього обґрунтованими видаються й досить жорсткі характеристики, які автор дає стану розвитку єврейської релігійної справи на Буковині на початку другої половини ХІХ ст.

Рецензент Олександр Безаров, доктор історичних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Висловлені такі зауваження:

Оскільки в назві теми дисертації зазначено, що йдеться про «контекст етнонаціональних процесів на Буковині», автору варто було б конкретизувати це поняття у назвах структурних підрозділів основної частини, а також чітко сформулювати його у вступі та висновках.

На наш погляд, дисертаційне дослідження значно б виграло, якби здобувач під час висвітлення діяльності різноманітних єврейських товариств навів статистичні відомості щодо їх кількісного складу, загальну частку наявних або формальних членів товариств від загальної чисельності єврейського населення Чернівців і Буковини. Зважаючи на те, що йдеться про етнонаціональні процеси на Буковині було б доцільно порівняти, наведені у дисертаційному дослідженні дані з відповідними показниками в інших етнічних

групах краю, зокрема в німецьких, що дало б змогу сформувати більш чітке уявлення вагомості та значення єврейського товариського руху в загальнонаціональному контексті.

Дисертанту варто було уникати застосування в тексті роботи публіцистичної риторики і формулювань, а також дати більш чіткі і аргументовані пояснення окремих понять і визначень, на кшталт «нова єврейська соціальна верства», «національно-свідома частина єврейської еліти», «ідеологічно-гібридний рух «Поалей Ціон» тощо.

Голова ради Ігор Піддубний, доктор історичних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Зауважень щодо змісту дисертаційного дослідження не висловив.

На дисертацію Миколи Кушніра надійшло три звернення, що поряд із позитивною оцінкою містять й деякі зауваження:

Любомира Михайлини, доктора історичних наук, провідного наукового співробітника Національного заповідника «Кисво-Печерська лавра», який зазначає: «...робота залишає окремі питання відкритими, зокрема щодо місця й ролі у єврейському націогенезі на Буковині релігійних товариств. Розкриття цього аспекту може слугувати для дисертанта мотивацією для подальших досліджень, тим більше, що цією роботою вивчення єврейської минувшини краю далеко не вичерпується. Також дослідження не позбавлене інших дрібних огріхів».

Віктора Шарпатого, доктора історичних наук, професора, професора кафедри історії та етнології України Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, який констатує наявність в роботі дрібних технічних, орфографічних та стилістичних огріхів, відзначаючи при цьому, що вони «...лише підтверджують самостійний характер дисертаційного дослідження Кушніра М.П.».

Антонія Мойсея, доктора історичних наук, професора, завідувача кафедри суспільних наук та українознавства Буковинського державного медичного

університету, який звертає увагу на «присутність в роботі окремих орфографічних помилок, а також недоречність вживання автором численних публіцистичних виразів».

На усі висловленні зауваження та побажання здобувач дав обґрунтовані відповіді та пояснення.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради.

«Проти» 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада PhD 12838 присуджує Миколі Кушніру ступінь доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 032 «Історія та археологія».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Окрема думка членами разової спеціалізованої вченої ради PhD 12838 не висловлювалася.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради PhD 12838,
доктор історичних наук,
доцент, доцент кафедри всесвітньої
історії Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича

Ігор ПІДДУБНИЙ